

Sygn. akt VI U 150/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Janusz Madej

Protokolant – starszy sekretarz sądowy Dorota Hańc

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2022 r. w Bydgoszczy na rozprawie

odwołania: T. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 19 stycznia 2022 r., znak: (...)

w sprawie: T. G.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego

oddala odwołanie.

Na oryginale właściwy podpis.

VI U 150/22

UZASADNIENIE

Decyzją o zwrocie nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego z dnia 19 stycznia 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. stwierdził, że T. G. pobrała nienależnie świadczenia za okres od 1 października 2021 roku do 31 stycznia 2022 roku w łącznej kwocie 2.000 zł z tytułu świadczenia uzupełniającego. Zakład zobowiązał T. G. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za powyższy okres z uwagi na przyznanie jej stypendium dla osób niepełnosprawnych. Odwołanie od tej decyzji wniosła ubezpieczona wskazując, że nie zgadza się z decyzją ZUS Oddziału w B. z 19 stycznia 2022 roku i wnosi o jej uchylenie. Zaskarżonej decyzji zarzuciła niezasadne przyjęcie, iż świadczenie uzupełniające za okres od 1 października 2021 roku do 31 stycznia 2022 roku jest nienależne, chociaż z innej decyzji organu wynikało, że wypłata świadczenia zostaje wstrzymana od 1 lutego 2022 roku, a tym samym brak podstaw do przyjęcia, że świadczenie za wcześniejszy okres jest nienależnie pobrane. Zarzuciła ponadto zobowiązanie do zwrotu świadczenia uzupełniającego, które było pobierane w dobrej wierze, po wcześniejszym powiadomieniu organu o wszelkich okolicznościach i ich zmianie oraz zostało wykorzystane na potrzeby osoby niepełnosprawnej. Dodatkowo zarzuciła brak pouczenia odwołującej o braku prawa do otrzymania świadczenia uzupełniającego za okres od 1 października 2021 roku do 31 stycznia 2022 roku i mimo to zobowiązanie jej do zwrotu świadczenia. Odwołująca sama wystąpiła z pytaniem do organu z ostrożności prosząc o wykładnię przepisów i pouczenie. Zarzuciła także brak zaistnienia przesłanek pozwalających na zobowiązanie odwołującej do zwrotu świadczenia oraz wydanie decyzji sprzecznej z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami, gdzie przyjmuje się, iż kilkudziesięciozłotowe przekroczenie progu dochodowego zamyka drogę do świadczenia uzupełniającego bez wzięcia pod uwagę celu,

w jakim przyznawane jest stypendium dla osób niepełnosprawnych - to jest umożliwienie edukacji. Przeciwnie wnioskowanie prowadzi do sytuacji, w której osoby niepełnosprawnej nie stać na studia, gdyż z niewielkiej części..., w niewielkiej części przekracza kryterium dochodowe. Ubezpieczona zarzuciła także decyzji rażąco krzywdzący..., rażące skrzywdzenie osoby niepełnosprawnej i niemożliwe do pogodzenia z dyrektywami demokratycznego państwa prawa - art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zarzuciła także, że decyzja koliduje i tak z niezgodnymi z rzeczywistością założeniami Karty Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 1 sierpnia 1997 roku stanowiącymi, iż najważniejszym prawem osób niepełnosprawnych bez wątplenia jest prawo do normalnego życia. W obszernym uzasadnieniu, w obszernym..., w obszernej dalszej części uzasadnienia ubezpieczona szeroko opisała swoje odczucia związane z wydaniem zaskarżonej decyzji, w tym upokorzenie, którego w jej..., w wyniku jej wydania doznała. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania wskazując na art. 2 ustęp 1 Ustawy z dnia 31 lipca 2019 roku o świadczeniu uzupełniającym dla niezdolnych..., dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, zgodnie z którym to przepisem - świadczenie uzupełniające przysługuje osobom uprawnionym, które nie posiadają prawa do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych, albo suma tych świadczeń o charakterze innym niż jednorazowe, wraz z kwotą wypłacaną przez zagraniczne instytucje właściwe do spraw emerytalno - rentowych, z wyłączeniem renty rodzinnej przyznanej w okolicznościach, o których mowa w art. 68 ustęp 1 punkt 3 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emerytach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zasiłku pielęgnacyjnego oraz innych dodatków i świadczeń wypłacanych wraz z tymi świadczeniami na podstawie odrębnych przepisów przed dokonaniem odliczeń, potrąceń i zmniejszeń, nie przekracza kwoty 1.772 zł 8 gr miesięcznie. Zgodnie z art. 4 ustępem 2 powołanej Ustawy - w razie przyznania, ustania lub ponownego obliczenia wysokości świadczeń, o których mowa w art. 2 ustępie 2, świadczenie uzupełniające podlega ponownemu obliczeniu z urzędu, w taki sposób, aby łączna kwota świadczeń, o których mowa w art. 2 ustęp 2, wraz ze świadczeniem uzupełniającym, nie przekroczyła kwoty 1.772 zł 8 gr miesięcznie. Organ rentowy podkreślił, że dnia 15 grudnia ubezpieczona przedłożyła w Zakładzie kopię decyzji z dnia 10 listopada 2021 roku o przyznaniu stypendium dla osób niepełnosprawnych w kwocie 700 zł na okres 9 miesięcy. Jednocześnie pozwany wskazywał, że przyznane odwołującej stypendium dla osób niepełnosprawnych jest świadczeniem pieniężnym finansowanym ze środków publicznych, uwzględnianym przy ustalaniu prawa i wysokości świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Wobec powyższego decyzją z 19 stycznia 2022 roku ZUS Oddział w B. wstrzymał wypłatę świadczenia uzupełniającego od 1 lutego 2022 roku, ponieważ ubezpieczona nabyła prawo do stypendium dla osób niepełnosprawnych. Świadczenie powódki wraz z stypendium przekracza kwotę 1.772 zł 8 gr miesięcznie, a zatem odwołująca nie spełnia warunku do otrzymania świadczenia uzupełniającego. Jednocześnie organ rentowy odnosząc się do zarzutów stawianych przez ubezpieczoną w zaskarżonej..., w treści odwołania wskazywał, że w decyzji o przyznaniu świadczenia uzupełniającego znajduje się stosowne pouczenie o obowiązku poinformowania Zakładu o wszelkich okolicznościach będących podstawą przyznania świadczenia uzupełniającego, to jest m.in. o uzyskaniu uprawnienia do świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych oraz o pobieraniu tego świadczenia. W dokumencie tym pozwany wskazał również na wpływ wyżej wymienionego świadczenia na wysokość świadczenia uzupełniającego. W decyzji zamieszczone jest ponadto pouczenie, że w przypadku uzyskania świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych, które będzie miało wpływ na wysokość świadczenia uzupełniającego, świadczenie to za okres, w którym było nienależnie wypłacone, podlega zwrotowi. Organ rentowy powołał się w związku z tym na art. 8 ust. 1 i 2 Ustawy o świadczeniu uzupełniającym i wniósł o oddalenie odwołania. Sąd Okręgowy ustalił i rozważył co następuje. Ubezpieczona T. G. orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 1 kwietnia 2020 r. została uznana za całkowicie niezdolną do pracy do 30 kwietnia 2023 r. i decyzją z dnia 9 czerwca 2020 r. przyznana jej została renta socjalna. Ponadto decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 19 lutego 2020 r..., przepraszałam decyzją z dnia 9 czerwca 2020 r., rozpoznając wniosek ubezpieczonej z 19 lutego 2020 r., przyznano T. G. od 1 lutego 2020 r., to jest od miesiąca zgłoszenia wniosku, świadczenie uzupełniające w kwocie 500 zł miesięcznie. W decyzji o przyznaniu świadczenia uzupełniającego zawarto także pouczenie, zgodnie z którym pkt. II prawo do świadczenia uzupełniającego nie przysługuje jeżeli ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa. Organ rentowy w treści pouczenia wskazał także, że T. G. ma obowiązek powiadomienia zakładu o usta..., o ustaniu okoliczności będących podstawą przyznania świadczenia uzupełniającego, a więc o wszelkich zmianach, które mają wpływ na prawo i wypłatę tego świadczenia, a w szczególności pkt. 1 punktu II pouczenia o uzyskaniu uprawnienia do świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych oraz o pobieraniu tego świadczenia. Decyzja o

przyznaniu ubezpieczonej świadczenia uzupełniającego została oparta na orzeczeniu lekarza orzecznika ZUS z dnia 1 kwietnia 2020 r. stwierdzającego niezdolność T. G. do samodzielnej egzystencji do 30 kwietnia 2023 r. Ubezpieczona pobra..., pobierała świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji do 31 stycznia 2021 r., kiedy to decyzją z dnia..., wydaną z urzędu z dnia 19 stycznia 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. stwierdził ustanie prawa do świadczenia rehabilit..., do świadczenia uzupełniającego i wstrzymał jego wypłatę z uwagi na uzyskanie stypendium dla osób niepełnosprawnych. Świadczenie wraz ze stypendium, jak wskazał organ rentowy w tej decyzji, przekraczało kwotę 1.772 zł 8 gr miesięcznie, a więc nie spełniało warun..., nie s..., powódka nie spełniała warunków do otrzymania świadczenia uzupełniającego. Ubezpieczona T. G. decyzją (...) K. W. komisji stypendialnej z 10 listopada 2021 r. otrzymała prawo do stypendium dla osób niepełnosprawnych w kwocie 700 zł miesięcznie na okres 9 miesięcy od daty ważności orzeczenia. O okoliczności przyznania stypendium ubezpieczona zawiadomiła organ rentowy kierując do niego pismo z dnia 16 grudnia 2021 r., data wpływu do ZUS 15 grudnia 2021 r., w którym wносиła o wyjaśnienie czy przyznanie jej stypendium wpływa na prawo bądź wysokość pobieranego przez nią świadczenia uzupełniającego. Pismem z dnia 17 stycznia 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. poinformował ubezpieczoną, że stypendium dla osób niepełnosprawnych jest świadczeniem, świadczeniem pieniężnym finansowanym ze środków publicznych uwzględnianych przy ustalaniu prawa i wysokości świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Pismo to poprzedzało wydanie w niniejszej sprawie zaskarżonej decyzji zobowiązując..., zobowiązującej, z dnia 19 stycznia 2022 r. zobowiązującej T. G. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Powyższe okoliczności były między stronami niesporne, wynikały z dokumentów zebranych w aktach organu rentowego, na podstawie których Sąd dokonał ustalenia stanu faktycznego w sprawie. Spór w niniejszej sprawie dotyczył tego czy świadczenie pobierane przez ubezpieczoną T. G., świadczenie uzupełniające było świadczeniem nienależnym w rozumieniu przepisów Ustawy o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji Ustawy z dnia 31 lipca 2019 r., Dziennik Ustaw z 2021 r. poz. 1842, Tekst jednolity z późn. zm. Zgodnie z art. 2 ust. 2 świadczenie uzupełniające tej Ustawy świadczenie uzupełniające przysługuje osobom uprawnionym, które nie posiadają prawa do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych albo suma tych świadczeń o charakterze innym niż jednorazowe wraz z kwotą wypłacaną przez zagraniczne instytucje właściwe ds. emerytalno rentowych z wyłączeniem renty rodzinnej przyznanej w okolicznościach, o których mowa w art. 68 ust. 1 pkt. 3 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Dziennik Ustaw z 2021 r. poz. 291 z późn. zm. zasiłku pielęgnacyjnego, dodatku energetycznego, o którym mowa w art. 5 C Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. prawo energetyczne Dz. U. z 2021 r. poz. 716 z późn. zm., dodatku osłonowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 Ustawy z dnia 17 grudnia 1900..., 2021 r. o dodatku osłonowym, Dziennik Ustaw z 2022 r. poz. 1 oraz innych dodatków i świadczeń wypłacanych wraz z tymi świadczeniami na podstawie odrębnych przepisów przed dokonaniem odliczeń i potrąceń, zmniejszeń nie przekracza kwoty w okresie, którego spór dotyczył wskazanej przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji, czyli w odpowiedzi na odwołanie, czyli 1.772 zł 8 gr. Renta socjalna ubezpieczonej pobierana przez nią wraz z kwotą 700 zł przyznanej ubez..., przyznanego ubezpieczonej świadczenia uzupełniającego niestety ten limit przekraczała, a okoliczność ta powodowała, iż świadczenie pobrane przez T. G. w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji od 1 października 2020 r. do 31 stycznia 2021 r. musi być kwalifikowane jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 8 ust. 1 Ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Zgodnie z ust. 2 tego przepisu, czyli art. 8 za nienależnie pobrane świadczenie uzupełniające uważa się świadczenie podpunkt 1 wypłacone, mimo ustania okoliczności będących podstawą jego przyznania, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie była pouczona o braku prawa do jego pobierania, bądź też jak wskazuje pkt. 2 wypłacone, mimo zmiany okoliczności będących podstawą do ustalenia jego wysokości, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie była pouczona o okolicznościach mających wpływ na zmianę wysokości świadczenia. Odnosząc się do zarzutów odwołania dotyczących braku pouczenia i braku świadomości o tym, że stypendium jest świadczeniem wpływającym na prawo, bądź też wysokość świadczenia uzupełniającego Sąd Okręgowy wskazuje, że w decyzji o przyznaniu świadczenia uzupełniającego znalazło się pouczenie ubezpieczonej powołane wyżej o tym, że ubezpieczona powinna powiadomić zakład o ustaniu okoliczności będących podstawą przyznania świadczenia uzupełniającego, a więc o wszelkich zmianach, które mają wpływ na prawo i wypłatę tego świadczenia, a w szczególności o uzyskaniu uprawnienia do świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych oraz do pobierania takiego świadczenia. Oceniając czy to pouczenie było wystarczające w sensie prawnym dla uznania, że T. G. została pouczona o prawie o, o, o w sposób właściwy o okolicznościach powodujących utratę prawa do świadczenia

uzupełniającego Sąd Okręgowy wskazuje, iż zgodnie z orzecnictwem w tym wypadku orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r. wydanego w sprawie I UK 136/04 opublikowanym w orzecnictwie Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 2005 r. nr 16 pod pozycją 252 pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w przyszłości powoduje brak prawa do świadczeń nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z okoliczności przewidzianych w licznych przepisach wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W takim sensie wystarczające jest przytoczenie treści przepisów określających te okoliczności a Ustawa o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji w art. 2 w ust. 2 używa właśnie zwrotu, które nie posiadają prawa do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych albo suma tych świadczeń o charakterze innym niż jednorazowe nie przekracza określonej kwoty wskazanej w tym przepisie. Stypendium dla osób niepełnosprawnych przyznawanego na uczelni, na której studiuje ubezpieczona na Uniwersytecie imienia K. W. w B. nie jest wyłączone z działania tego przepisu. Odnosząc się do kwestii, w związku z tym Sąd Okręgowy uznał, że to pouczenie było wystarczające. Odnosząc się z kolei do kwestii niezgodności zaskarżonej decyzji z zasadami współżycia społecznego to Sąd Okręgowy wskazuje, że zgodnie z poglądem judykatury do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się art. 5 k.c., czy też art. 8 k.p., bo przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niedopuszczalne jest powoływanie się na zasady współżycia społecznego, jako, że prawo ubezpieczeń społecznych w odróżnieniu od przepisów Prawa pracy, tak jak to jest w art. 300 k.p., nie zawiera normy o charakterze takiej klauzuli generalnej, ani też normy zezwalającej na stosowanie w zakresie nieuregulowanym przepisów k.c. Poruszone wyroki Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2011 r. sygn. akt III UK 214/10, opublikowany w systemie informacji prawnej LEX 1095955, czy też wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 maja 2010 r. sygn. akt III AUa 3616/09, opublikowanym w LEX pod numerem 785483, a także inne liczne orzecznictwo wskazane w tych judykatach. Zatem zarzuty odwołania podniesione przez ubezpieczoną były bezzasadne i występowała podstawa do oddalenia odwołania na podstawie art. 477 ze znacznikiem 13..., przepraszam ze znacznikiem 14 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt. 1 i 2 tej Ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Wydana w niniejszej sprawie decyzja odpowiadała zatem prawu, choć Sąd Okręgowy zdaje sobie sprawę z tego, że ubezpieczona - odwołująca może czuć się rozgoryczona takim rozstrzygnięciem. Należy jednak podkreślić na marginesie niniejszej sprawy, że wydana w niniejszej sprawie decyzja przesądza o tym..., i wyrok Sądu, chociaż jest nieprawomocny, przesądza o tym, że to świadczenie było świadczeniem pobranym niezależnie. Z uwagi na to jednak, że nie..., jak się wydaje nie zamyka to nawet uprawomocnienie się tej decyzji i uprawomocnienie się wyroku w niniejszej sprawie, co ewentualnie może nastąpić dopiero w przyszłości, nie zamyka ubezpieczonej całkowicie drogi do starania się o niespłacanie tej kwoty 2.000 zł. Art. 7 ust. 1 pkt 1 Ustawy o świadczeniu uzupełniającym stwierdza, że w sprawach nieuregulowanych w niniejszej Ustawie, dotyczących postępowania w sprawie świadczenia uzupełniającego, wypłaty tego świadczenia oraz wydawania orzeczeń, o których mowa w artykule ustępie 1 stosuje się odpowiednio przepisy Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z wyjątkiem art. 136. Sąd nie jest wprawdzie uprawniony, ani zobowiązany do udzielania pouczeń, jednak może zasygnalizować ubezpieczonej, że nie jest wykluczone, iż istnieje droga prawna w przypadku uprawomocnienia się tej decyzji do zwrócenia się po jej, ale tylko po jej uprawomocnieniu do organu rentowego w trybie art. 138 ust. 6 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych o odstąpienie o żądanie zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszenia wysokości potrąceń, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności. Ta instytucja przewidziana w Ustawie o systemie ube..., w Ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ma zastosowanie dopiero po uprawomocnieniu się decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, bo zgodnie z orzecnictwem Sądu Najwyższego najpierw należy prawomocnie przesądzić czy świadczenie zostało nienależnie pobrane, a dopiero w takim przypadku wchodzi w grę złożenie wniosku o odstąpienie od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń. Sąd nie chce przesądzać czy ten tryb w stu procentach ma zastosowanie do świadczeń uzupełniających, ale nie jest wykluczone, że może zostać zastosowane, o czym będzie przesądzało ewentualne postępowanie wszczęte z tego wniosku, bo jak ubezpieczona złoży taki wniosek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, to by Pan musiał sobie zapamiętać ten przepis 138 ust. 6 Ustawy emerytalno - rentowej, to organ rentowy będzie musiał wydać decyzję, od której przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Bydgoszczy. W związku z tym nie jest tak, że przepisy prawa są sztywne i bezlitosne. Jest ten tryb z art. 138 ust. 6 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czy on będzie mógł być

zastosowany to o tym będzie ewentualnie orzekło postępowanie, gdy uprawomocni się decyzja wydana w niniejszej sprawie. Tyle, jeśli chodzi o wygłoszenie ustne uzasadnienia wyroku zastępującego uzasadnienie pisemne. Wyrok w niniejszej sprawie jest nieprawomocny.